
ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

.....

УВАЖАЕМИ ЗРЕЛОСТНИЦИ,

Тестът съдържа **41 задачи** по български език и литература. Задачите са **три вида**:

- задачи с избираем отговор;
- задачи със свободен отговор;
- задача за създаване на аргументативен текст.

Първите 30 задачи (от 1. до 30. включително) в теста са от затворен тип с четири възможни отговора, обозначени с главни букви от А до Г, от които само един е верен. Отговорите на тези задачи отбелязвайте с черен цвят на химикалката в **листа за отговори**, а не върху тестовата книжка. Отбелязвайте верния отговор със знака **X** в кръгчето с буквата на съответния отговор.

Например:

Ако след това прецените, че първоначалният отговор не е верен и искате да го поправите, запълнете кръгчето с грешния отговор и отбележете буквата на друг отговор, който приемате за верен. Например:

За всяка задача трябва да е отбелязан не повече от един действителен отговор. Като действителен отговор на съответната задача се приема само този, чиято буква е отбелязана със знака X.

Отговорите на задачите със свободен отговор (от 31. до 40. включително) се отбелязват в предоставения **свитък за свободните отговори**. Четете внимателно инструкциите! Срещу номера и главната буква на съответната задача/на съответното подусловие напишете верния отговор.

Аргументативния текст напишете в **свитъка за свободните отговори** на предвиденото за това място.

ПОЖЕЛАВАМЕ ВИ УСПЕШНА РАБОТА!

Отговорите на задачите от 1. до 30. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. В кой от редовете НЕ е допусната правописна грешка?

- +А) просяци, люляци, поляни
- Б) оглася, опазя, успоря
- В) нейн, нейна, нейни
- Г) топал, светъл, ловък

2. В кой от редовете е допусната правописна грешка?

- А) наниз, локомотив, снаряд
- Б) изкуство, изсечен, изсушен
- +В) приветствам, израстна, израстък
- Г) свиря, сбогом, сбирка

3. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- +А) Във военнопленическия лагер условията бяха тежки и сурови.
- Б) На официалната вечеря присъстваха всички делегати на конгреса.
- В) Трябва добре да се вникне във фактите, за да се направят изводи.
- Г) На сватбеното тържество зетят поздрави гостите и роднините си.

4. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) За националноосвободителното движение на българите в Македония и Одринска Тракия са изписани хиляди страници.
- Б) При изследване на червенооките жаби от Централна Америка се установи, че те общуват помежду си чрез вибрации.
- В) Въпреки че отдавна наблюдава живота на водните кончета, те не спират да го очароват с пъстрите си цветове и с невероятния си полет.
- +Г) Благодарение на натрупания актив от точки нашият най-добър състезател се класира за основната схема на тенис-турнира в Дубай.

5. В кое от изреченията е допусната правописна грешка?

- А) Сериалът на Българската национална телевизия предизвика голям интерес.
- Б) Младият герой е очарован от хладната красота на Снежната царица.
- +В) Ключов момент за националното осъзнаване е Възрожденската епоха.
- Г) Правото на убежище се гарантира от Женевската конвенция.

6. В коя от подчертаните думи е допусната граматична грешка?

В момента в света работят 443 реактора (А), които осигуряват 14 процента (Б) от световното производство на електроенергия. През изминалата година са пуснати пет блока (В) с обща мощност 5717 мегавати +(Г).

7. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- +А) Българските и кубински волейболисти изиграха интересен мач.
- Б) Тихата и спокойна нощ бавно се спускаше над притихналия град.
- В) Имам желание да гледам постановка в Народния театър „Иван Вазов“.
- Г) Трябва да решим първата, третата, петата и деветата задача от теста.

8. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) В студените зимни нощи край тази отдалечена махала бродят вълци, чиито протяжен вой стряска спящите хора.
- Б) Ако се вгледаме в хората, с които се разминаваме, ще видиме, че те най-често са намръщени и угрижени.
- В) Идвайки сутринта на работа, погледът ми бе привлечен от плакатите за концерта на световноизвестна група.
- +Г) С цялото си сърце одобрявам и подкрепям такива инициативи, чрез които се популяризира ползата от четенето.

9. В кое от изреченията НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- +А) Чистият въздух, зеленината в градината и споменът за щастливите мигове му помагаша да възвърне изгубеното спокойствие.
- Б) Бягали, бягали най-сетне се уморили и спрели да си починат под сянката на едно кичесто дърво.
- В) В този горещ и задушен летен ден Мария, новата учителка в малкото морско градче влезе в двора на училището.
- Г) Според мене, климатичните промени няма да доведат до понижаването на добивите в селското стопанство.

10. В кое изречение НЕ е допусната пунктуационна грешка?

- А) Искам да опозная света ала нямам финансови възможности за пътуване.
- Б) Голямата тайна, която той сподели с мен силно ме смути и притесни.
- В) Дълго мислих защото реализирането на международния проект беше важно.
- +Г) Върнах се в хотела едва когато денят преваляше, и реших да гледам телевизия.

11. В кое изречение НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) Статистиката е моят запазен параметър.
- Б) На следващия ден отидох на София.
- +В) Аз съм силно респектиран от Вас!
- Г) Непознатият ме погледна косвено и замълча.

12. В кой ред фразеологичните словосъчетания НЕ са антоними?

- +А) врял и кипял съм – не съм вчерашен
- Б) иде му отръки – схванат в ръцете
- В) седя със скръстени ръце – не подвивам крак
- Г) празна ми е кратуната – сече ми акълът

13. От кое стихотворение са стиховете?

*Ето, в хлътналия слог
легнал е спокойно бледен
с примирена скръб загледан
в свода ясен и дълбок.*

- А) „Прощално“
- Б) „Самотен гроб в самотен кът“
- В) „Болница“
- +Г) „Един убит“

14. В кой ред всички творби са написани от Иван Вазов?

- А) „При Рилския манастир“, „Косачи“, „Моята молитва“
- +Б) „Българският език“, „Чичовци“, „Отечество любезно“
- В) „Елате ни вижте“, „Градушка“, „Последна радост“
- Г) „Под игото“, „Ралица“, „Занемелите камбани“

15. Тиха и Величко са герои от разказа:

- А) „Мечтатели“
- Б) „Последна радост“
- +В) „През чумавото“
- Г) „Задушница“

16. Коя от посочените творби е ода?

- +А) „Опълченците на Шипка“
- Б) „До моето първо либе“
- В) „Ще бъдеш в бяло“
- Г) „Стария музикант“

17. Коя от посочените идеи утвърждава творбата „На прощаване“ на Христо Ботев?

- +А) Безсмъртието на героя се ражда от героичната смърт.
- Б) Несподелената обич към любимата носи страдание.
- В) Невъзможна е промяната на робската действителност.
- Г) Социалният и интимният свят на човека са независими един от друг.

18. В кой от посочените редове в творчеството и на двамата автори се открояват мотивите за раздвоението, страданието и самотата на модерния човек?

- А) Христо Ботев и Иван Вазов
- Б) Елин Пелин и Йордан Йовков
- +В) Пейо Яворов и Димчо Дебелянов
- Г) Гео Милев и Никола Вапцаров

19. Денят, улицата, барикадите, разбунтуваните тълпи са характерни за лириката на:

- А) Христо Ботев
- +Б) Христо Смирненски
- В) Атанас Далчев
- Г) Никола Вапцаров

20. За символизма като литературно направление НЕ е вярно, че:

- А) обръща внимание на звуковата организация на текста.
- Б) са важни намеците и нюансите, а не директният изказ.

- В) нещата са символи на невидимите, идеални същности.
+Г) поезията е реално отражение на съществуващата действителност.

21. Завръзка в разказа „Шибил“ е:

- +А) срещата на Шибил и Рада в планината.
Б) капанът на Мурад бей и Велико кехая.
В) предупрежденията на майката.
Г) смъртта на Шибил и Рада.

22. Какво е подчертаното изразно средство?

*Мъдруваха бащите в къщи:
„Така било е и ще бъде...“
А ние плюехме намръщено
на оглупялата им мъдрост.*

- А) хипербола
Б) епитет
+В) оксиморон
Г) сравнение

Прочетете трите текста и изпълнете задачите към тях (от 23. задача до 34. задача вкл.)

Текст 1

Закон за здравето

Чл. 56. (1) (Доп. - ДВ, бр. 42 от 2010 г., в сила от 2.06.2010 г.) *Забранява се тютюнопушенето в закритите обществени места, включително обществения транспорт, и закритите работни помещения, като изключения се допускат само в случаите по ал. 2.*

(2) (Отм. - ДВ, бр. 41 от 2009 г., в сила от 1.06.2010 г., нова, бр. 42 от 2010 г., в сила от 2.06.2010 г.) *Закритите обществени места, в които се допуска по изключение тютюнопушене, са:*

- 1. местата за настаняване и средствата за подслон;*
- 2. залите за консумация на място в определени видове заведения за хранене и развлечения - ресторанти, питейни заведения, кафенета, кафе-клубове (с изключение на интернет кафе-клубовете, кафе клубовете за игри и кафенетата в спортни зали) и барове;*
- 3. сградите на железопътни гари, летища, морски гари и автогари;*
- 4. плавателните съдове.*

(3) (Нова - ДВ, бр. 42 от 2010 г., в сила от 2.06.2010 г.) *Тютюнопушене в местата по ал. 2 се допуска само в обособени самостоятелни помещения, които са обозначени като такива и които отговарят на изискванията на този закон и на наредбата по чл. 56а, ал. 3. Самостоятелни помещения могат да не бъдат обособявани в случаите по ал. 4.*

(4) (Нова - ДВ, бр. 42 от 2010 г., в сила от 2.06.2010 г.) *Когато заведението за хранене и развлечения по ал. 2, т. 2 е с площ, по-малка от 50 кв. м, собственикът има право да избере дали в цялото заведение няма да се допуска тютюнопушене, или ще се допуска без обособяване на самостоятелни помещения – с ясно обозначаване на заведението и при спазване на изискванията, определени в наредбата по чл. 56а, ал. 3.*

Текст 2

Непушачите, след 30-минутен престой в помещение, където се пуши, имат почти толкова въглероден монооксид в кръвта, колкото активните пушачи, когато изпушат една цигара. Цигареният дим е причина за редица здравни проблеми у пасивните пушачи, възникващи при престой в задимено помещение: кашлица, главоболие, дразнене на очите, дразнене на гърлото, кихане и отделяне на секрет от носа, гадене, дихателни нарушения, ускорена сърдечна дейност. Пасивното пушене носи по-висок риск за хора, страдащи от астма, сенна хрема, бронхит, белодробен емфизем, сърдечни заболявания.

Според изследване на Европейското дружество по респираторни заболявания в държавите от ЕС над 79 000 пълнолетни лица умират годишно вследствие на заболявания, причинени от пасивно пушене. Световната здравна организация класифицира пасивното тютюнопушене като канцероген от клас А. Американски учени са открили, че пасивното пушене може да доведе до неалкохолна стеатозна болест на черния дроб. Проучването, публикувано в Journal of Hepatology, разкрива, че дълготрайното излагане на цигарен дим може да предизвика натрупване на мазнини в черния дроб, което причинява нарушаване на функциите му.

Според изследване на "Евробарометър", публикувано през 2009, 14% от непушачите и близо една четвърт от пушачите са изложени ежедневно на тютюневия дим на други пушачи. Ето някои особено показателни факти за непушачи, изложени на тютюнев дим:

- увеличен е комбинираният риск от белодробен рак с 24%;
- увеличен е рискът от исхемична болест на сърцето с около 25%, а от мозъчен инсулт – с 82%;
- с 25% се изострят хроничните респираторни заболявания (главно хроничната обструктивна белодробна болест);
- доказателствата показват, че е налице 40-50% повишен риск от развитие на астма.

Текст 3

Отворете вратата, прекрачете прага, вдишайте. Добре дошли в средностатистическо българско кафене. Разтъркайте насълзените си от дима очи, преди да прочетете менюто: днес заведението предлага над 4000 химикала, за 250 от които се знае, че са вредни, а 50 от тези 250 са сред причинителите на рак. Всичко това е само част от екстрите на пасивното пушене, на което са изложени и главните действащи лица, и статистите във филма за пушенето на обществени места. Тази серия вече сте я гледали. Трейлърът на продължението предлагаше сериозна промяна в сценария. Ако нещата вървят, както са тръгнали обаче, различното бъдеще може и да не се състои и димът ще продължи да лютти в гърлата ви – независимо дали го искате, или не.

Каква я мислехме, каква стана

През май миналата година, по време на предишното управление, парламентът прие промени в Закона за здравето, които забраниха пушенето на закрити обществени места. Ограничението трябваше да влезе в сила от 1 юни 2010 г. Това означаваше всички барове, дискотеки и заведения за хранене да осъмнат с въздух, лишен от тежкия аромат на тютюна. Още по време на гласуването на поправките драматичната дискуссия разграничи два ясно обособени лагера: на пушачите и на непушачите. И докато противниците на дима празнуваха, от страна на пристрастените към цигарите се чуха

възражения срещу своеобразното дискриминиране на правото им да палят цигара и съмнения, че подобен силно рестриктивен закон би се спазвал.

Няколко месеца по-късно, когато споровете бяха отшумели, войната се разгоря с нова сила. На 18 февруари депутати внесоха предложение за промяна в Закона за здравето, с която да се либерализира забраната за пушене на обществени места. Желанието за промяна е политическо решение, взето след дебат и подкрепено от 65 представители на управляващите. Идеята им е да се облекчи рестриктивният режим при заведенията за хранене, баровете и дискотеките. Основните им мотиви са насочени в защита на икономиката и хотелско-ресторантьорския и развлекателния бизнес, които по техни думи може да претърпят големи финансови загуби при въвеждане на пълна забрана по време на криза. „Икономически проблем е. Знаем, че отглеждането, производството и преработката на тютюн е традиционен отрасъл в селското стопанство”, загрижи се за тютюневата индустрия един от вносителите на предложенията за либерализиране. А председателят на здравната комисия в парламента изрази притеснението си към правата на пушачите, които по думите му са по-важни от икономическия фактор: „И аз не пуша, обаче има хора, които пушат и може би те са 50 на 50. Тоест правата на едните не трябва да бъдат засягани за сметка на правата на другите.”

Изборът да субсидират тютюневата индустрия за своя сметка е избор на 2.9 млн. българи (тяхна е заслугата за третото ни място в класация на ЕС – след Гърция и Унгария). Тяхното свободно право върху собствения им живот е неоспоримо. Отвъд правата на пристрастените към никотина обаче остава повече от половината непушещо население, обречено на мълчаливо преглъщане на статуквото. Именно тази част от хората са и основният таргет на рестрикциите за пушене на обществено място, които трябва да бъдат въведени.

23. В коя от сферите на общуване се използва Текст 1?

- А) в медийната
- Б) в естетическата
- +В) в институционалната
- Г) в научната

24. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно за Текст 1?

- А) има регулираща функция
- Б) еднозначен е
- В) оформен е стандартизирано
- +Г) информира и въздейства

25. В кой ред е посочено значението на абревиатура ДВ, използвана в Текст 1?

- А) държавно ведомство
- +Б) държавен вестник
- В) директиви на властта
- Г) допълнително включване

26. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно за Текст 2?

- А) текстът съдържа термини
- Б) текстът представя научни сведения
- В) информацията в текста е поднесена достъпно
- +Г) информацията в текста е императивна

27. Кой от изброените видове аргументи НЕ е използван в Текст 2?

- А) факти
- Б) авторитетни мнения
- В) статистически данни
- +Г) хипотези

28. Кое от посочените твърдения е вярно за Текст 3?

Авторът на текста...

- А) подкрепя тютюнопушенето с икономически аргументи.
- +Б) коментира развитието на въпроса и двете гледни точки.
- В) подкрепя отлагането на предвидените ограничения.
- Г) смята, че пушачите са последователно дискриминирани.

29. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно за Текст 3?

- А) В първия абзац се използват обръщания, които имат за цел да въздействат върху читателя.
- Б) Изречението *Каква я мислехме, каква стана* е логически преход между първите два абзаца.
- В) В третия абзац се разкриват мотивите за либерализиране на пушенето на обществени места.
- +Г) В четвъртия абзац се защитава свободното право на пушачите да направят своя избор.

30. В кой ред срещу съответната дума, използвана в Текст 3, НЕ е посочено вярното ѝ значение?

- А) трейлър – реклама на филм с откъси от него
- Б) рестриктивен – ограничаващ
- В) статукво – съществувало или съществуващо положение
- +Г) субсидират – отказват финансова помощ

31. Изброени са факти от трите текста, както и факти, които липсват в тях. В свитъка за свободните отговори запишете буквите на онези четири факта, които НЕ се откриват в посочените текстове.

- А) Страните членки признават, че излагането на тютюнев дим предизвиква смърт, болести и инвалидизация.
- +Б) Френски учени са открили, че пасивното пушене може да доведе до неалкохолна стеатозна болест на черния дроб.
- В) След 30-минутен престой в помещение, в което се пуши, непушачите имат почти толкова въглероден монооксид в кръвта, колкото активните пушачи, когато изпушат една цигара.

- +Г) Желанието за промяна е политическо решение, подкрепено от опозицията.
- Д) Когато заведението за хранене и развлечение е с площ, по-малка от 50 кв. м, собственикът има право да избере дали в цялото заведение няма да се допуска тютюнопушене, или ще се допуска без обособяване на самостоятелни помещения.
- Е) В държавите от ЕС над 79 000 пълнолетни лица умират годишно вследствие на заболявания, причинени от пасивно пушене.
- +Ж) При пасивните пушачи е увеличен рискът от исхемична болест на сърцето с около 82%.
- +З) На 18 март депутати внесоха предложение за промяна в Закона за здравето.

32. В свитъка за свободните отговори напишете коя е основната тема, обща за трите текста.

33. Като имате предвид основната тема на трите текста, формулирайте теза в рамките на 3-4 изречения и я запишете в свитъка за свободните отговори.

34. В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текст 3.

35. За всяко празно място изберете най-уместния от изразите и го запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Много е трудно днес да кажем със сигурност кога и как точно се е появила идеята, че Земята е ..... (А). Според сведенията такова предположение било изказано в Гърция през V век пр.н.е. и то се утвърдило много бързо сред ..... (Б) учени. Привърженици на тази теза са били най-изтъкнатите ..... (В) на древния свят – Платон и Аристотел. Аристотел дори пръв се досетил, че тъмната сянка, ... (Г) върху Луната по време на лунни затъмнения, е всъщност сянката на Земята.

- А) +кълбо, кръг, окръжност
- Б) англоезичните, +античните, аналитичните
- В) мъченици, +мислители, модернисти
- Г) скриваща се, изографисваща се, +появяваща се

36. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

А) членувана форма

От своите възпитаници (учител) получи над двадесет букета.
(Добронамереност) е задължителна за изграждането на успешни взаимоотношения.
(Българска национална телевизия) обяви конкурс за редактори.

Б) местоимение

Той искаше да знае с (кой, кого) трябва да обсъди новите условия за кандидатстване.
В залата за награждаване влезе отборът, (чийто, чиито) треньор беше просълзен.
Когато майка ми получи редовното месечно възнаграждение, тя реши да похарчи заплатата (ми, си, ѝ) за купуването на новогодишни подаръци.
Момчето се класира за гимназията. Успехът се дължеше на това, че (той, то) успя да издържи трудните изпити.

В) учтива форма

Госпожо Петрова, (удовлетворен) ли сте от оценките ни? Смятам, че сте ни (оценил) справедливо и сте (видял), че се справяме по-добре.

Отговори:

А) учителят; Добронамереността; Българската национална телевизия

Б) кого; чийто; си; то

В) удовлетворена; оценили; видели

37. В текста са пропуснати САМО пет препинателни знака. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите знаци.

Учениците прекрачиха училищния праг развълнувани от първия учебен ден. Влязоха в класната стая, която беше огряна от септемврийското слънце.

– *Госпожо тук е прекрасно възкликнаха децата.*

После седнаха на чиновете, за да чуят стихотворението Аз съм вече в първи клас.

Отговори:

Учениците прекрачиха училищния праг, развълнувани от първия учебен ден. Влязоха в класната стая, която беше огряна от септемврийското слънце.

– *Госпожо, тук е прекрасно! - възкликнаха децата.*

После седнаха на чиновете, за да чуят стихотворението „Аз съм вече в първи клас“.

Прочетете откъсите от текста и изпълнете задачите към него (38. задача и 39. задача)

На другия ден беше Успение Богородично, храмовият празник на Жрелинския манастир, прочут по чудотворната икона на светата майка и по трите сладкогласни камбани, чийто ек благославяше цялата плодородна котловина, над която манастирът господствуваше с бялата си ограда горе в планината.

По стар обичай тия камбани се биеха само на Успение и на Великден и първият удар се даваше от ръката на самия игумен. (...)

Той погледна ръцете си да види чисти ли са, погледна изметения двор и хората, които на купчини стоеха пред камбанарията и гледаха нагоре. (...) От два деня той добър старец не си е почивал. Той искаше да бъде готов за тържествения празник. Всичко да бъде чисто, изправно. Да свети. (...) Всяка паяжинка в черквицата беше изметена, всяко кътче - прегледано. Каменните плочи бяха измити, лъснати. Особено се радваше игуменът на златния ореол, с който един богат човек от далечно място дойде и украси главата на чудотворната света майка. Той постави и скъпа лилава копринена завеска на иконостаса пред нея.

Много пъти отец Йоаким идва пред иконата, поправя гънките на тая завеса и се радва на тоя ореол от чисто злато. (...)

Дядо игумен спря учудено на прага, защото видя пред светата икона тъмния силует на жена с дете в ръка. Старецът се ядоса. - На днешната вечерня не се влизаше в черква, преди да ударят тържествено камбаните. Така беше обичаят.

Той пристъпи тихо към влязлата и я изгледа. Тя беше дрипава, мръсна, забрадена с нечиста кърпа, така че само очите ѝ се показваха. Тя бе стъпила на плочите с боси, изцапани крака, които бяха отпечатали стъпките си по пода, и това ядоса повече чистия старец. Жената не го усети. Тя се молеше високо, с плач, и поднасяше пред

стъпите на светата майка своето болно дете, бледо, извехнало, като ланско цвете. То бе склопило очичките си, дишаше тежко и болезнено стенеше.

– Запази ми го и го спаси, майко Богородичке, едничко ми е - шепнеше жената и се навеждаше ниско, като дърво под силата на вятъра. Сълзите ѝ капеха по студените плочи, както капеше восъкът от горящите свеци.

Жената извади от пазухата на ризата си малка игличка със синьо топченце на края и я забодде на новото копринено перде.

– Приеми това от мене, света майко. Нямам нищо друго!

– Защо си влязла тук? – каза сърдито старецът. – Камбаните още не са били. Не знаеш ли обичая?

– Не знам, отче – каза объркано жената.

– Излез сега. После, после ела!

(...) Игуменът видя, че по плочата, на която стоеше жената, бяха останали кални петна. Той видя върху завесата простата игличка със синята топчица накрая. Тая топчица личеше като дървеница върху хубавата завеска и я грозеше. Отец Йоаким я извади и я захвърли в ъгъла. След това се прекръсти пред иконата, оправя хубаво завеската и излезе.

Без тая случка всичко друго беше в ред. Но неговото добро сърце забрави това, като видя, че дворът бе изпълнен с богомолци, които държеха свеци и чакаха да ударят камбаните, за да влязат в черквата.(...)

Събралите се стъписаха, като видяха игумена. Мъжете се поклониха, а жените се наредиха, за да му целуват ръка. Празничното дойде. Душата на стареца омекна и той гласно благослови всички.(...)

Той се прекръсти и дръпна въжето, което люлееше отведнъж трите езика на камбаните. И плеснаха силно тия три железни езика по медните уста на тежките камбани. Веднъж, дважд, трижд.

Но камбаните мълчеха и не издаваха никакъв звук. Тия бронзови майки, обременени от звукове, бяха занемяли.(...)

Игуменът стана, закръсти се, поправи с несъзнателно движение завеската и замаян, зацуря поглед по иконите, по троновите, по пода. В ъгъла под иконостаса той видя синята главичка на иглата, която бе захвърлил, наведе се, взе я като сънен и я забодде на завесата.

И отведнъж навън екна славословецът бога ек на камбаните, разнесе се тържествено и нахлу живо в черквата.(...)

38. Разказът „Занемелите камбани“ подсказва, че не друг, а игуменът е сторил „тежък грях“. В свитъка за свободните отговори посочете ДВА ПРИМЕРА от текста, които илюстрират този грях.

Възможни отговори: „захвърлянето“ на дара на страдащата жена; изпъждането на страдащата майка от храма; страстеността на игумена във физическата чистота, в ритуалния сценарий, която го прави сляп за истинската чистота и т.н.

39. Разказът „Занемелите камбани“ изгражда смисъла си чрез няколко противопоставяния (опозиционни двойки). В свитъка за свободните отговори посочете ДВЕ от тях.

Възможни отговори: чисто – нечисто, свято – греховно, празничен сценарий/контрол – спонтанност, изкуствен – естествен порядък и т.н.

40. Свържете името на героите с името на автора, от чиято литературната творба е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

А) Рада	Елин Пелин
Б) Божан	Йордан Йовков
	Димитър Галев
	Никола Вапцаров

Свържете името с литературната творба, от която е всяка от героините. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

В) Султана	„Тютюн“
Г) Ирина	„Индже“
	„Задушница“
	„Железният светилник“

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

Д) „Елате ни вижте!“	Атанас Далчев
Е) „Сенки“	Димчо Дебелянов
	Пейо Яворов
	Иван Вазов

Отговори:

- А) Йордан Йовков
- Б) Елин Пелин
- В) „Железният светилник“
- Г) „Тютюн“
- Д) Иван Вазов
- Е) Пейо Яворов

41. Прочетете стихотворението „Книгите“ от Атанас Далчев и в свитъка за свободните отговори напишете аргументативен текст в обем до 4 страници на тема *Животът и книгите*. Преди текста отбележете жанра му – интерпретативно съчинение или есе.

Пред мен е книгата разтворена
и денем, и нощя;
все сам, аз не познавам хората,
не зная и света.

Прилитат и отлитат птиците,
изгрява ден, залязва ден:
аз дните си като страниците

прелиствам уморен.

Години да четеш за чуждия
живот на някой чужд,
а твоят, никому ненужен,
да мине глух и пуст.

До мене ти не стигна никога,
о, зов на любовта,
и аз изгубих зарад книгите
живота и света.